

Samostatný knihovník správce / samostatná knihovnice správkyně digitální knihovny (kód: 72-018-R)

Autorizující orgán:	Ministerstvo kultury
Skupina oborů:	Publicistika, knihovnictví a informatika (kód: 72)
Týká se povolání:	Samostatný knihovník
Kvalifikační úroveň NSK - EQF:	6

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Koncipování obsahu digitální knihovny	6
Organizace digitálního zpracování dokumentů	6
Ovládání automatizovaného knihovního systému	6
Vyhledávání bibliografických a faktografických informací a jejich ověřování	4
Digitální zpracování dokumentů	4
Orientace ve specializovaných elektronických informačních zdrojích	6
Vytváření databází digitálních dat	6

Platnost standardu

Standard je platný od: 21.10.2022 do: 19.05.2025

Kritéria a způsoby hodnocení

Koncipování obsahu digitální knihovny

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Zpracovat návrh obsahu digitální knihovny a prezentovat jej formou desetiminutové prezentace	Praktické předvedení
b) Charakterizovat hlediska pro výběr dokumentů k digitalizaci	Ústní ověření
c) Popsat základní funkce digitální knihovny	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Organizace digitálního zpracování dokumentů

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Charakterizovat jednotlivé fáze procesu digitalizace	Ústní ověření
b) Ověřit dokument v centrálních registrech digitalizovaných dokumentů	Praktické předvedení
c) Vyhledat číslo ISSN (International Standard Serial Number – Mezinárodní standardní číslo seriálových publikací) ke konkrétnímu českému pokračujícímu dílu	Praktické předvedení
d) Vyhledat a přiřadit k záznamu konkrétní monografie nebo pokračujícího díla číslo České národní bibliografie	Praktické předvedení
e) Popsat typy skenerů využívaných při digitalizaci	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Ovládání automatizovaného knihovního systému

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat model automatizovaného knihovního systému, včetně návaznosti agend pro zpracování, zpřístupnění a uchování dokumentu v knihovně	Ústní ověření
b) Popsat a vysvětlit, jaké typy statistik lze získat z dat automatizovaného knihovního systému a jak je lze použít při hodnocení práce a plánování rozvoje knihovny, a uvést jeden modelový příklad z praxe knihoven	Ústní ověření

Je třeba splnit obě kritéria.

Vyhledávání bibliografických a faktografických informací a jejich ověřování

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Určit selekční údaje v bibliografickém záznamu monografie a pokračujícího díla	Praktické předvedení
b) Vyhledat bibliografický záznam v OPAC (Online Public Access Catalogue) Národní knihovny České republiky dle titulních listů pěti monografií vydaných v různých etapách 20. a 21. století	Praktické předvedení
c) Vyhledat dílo českého autora a jeho překlady v katalogu Library of Congress	Praktické předvedení
d) Vyhledat v některé z digitálních knihoven Národní knihovny ČR digitalizované dílo vydané v 19. století	Praktické předvedení
e) Vyhledat dostupnost monografického a pokračujícího díla české provenience dle titulního listu v centrálních knihovnických portálech	Praktické předvedení

Je třeba splnit všechna kritéria.

Digitální zpracování dokumentů

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat principy digitalizace dokumentů a její význam pro knihovnu	Ústní ověření
b) Popsat digitální zpracování tištěných dokumentů metodou skenování	Ústní ověření
c) Charakterizovat způsoby zpřístupnění digitalizovaných dokumentů	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Orientace ve specializovaných elektronických informačních zdrojích

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat funkce a služby portálů na veřejném internetu a předvést na vybraném příkladu z českého a zahraničního prostředí	Praktické předvedení a ústní ověření
b) Popsat vybrané domácí a zahraniční elektronické informační zdroje v nabídce českých knihoven, jejich funkce a základní služby	Ústní ověření
c) Vyhledat 3 dokumenty ve fondech zahraničních knihoven za použití vyhledávacích nástrojů veřejného internetu a speciálních knihovnických nástrojů	Praktické předvedení

Je třeba splnit všechna kritéria.

Vytváření databází digitálních dat

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat způsoby zabezpečení přístupu k databázi (autentizace) a jeho význam	Ústní ověření
b) Popsat obecně strukturu databáze digitálních dat	Písemné ověření
c) Popsat základní funkce jednotlivých typů metadat	Ústní ověření
d) Popsat způsoby dlouhodobé ochrany dat	Ústní ověření
e) Orientovat se v současných provozovaných systémech pro uchovávání a zpřístupňování digitalizovaných a digitálních dokumentů	Ústní ověření
f) Popsat práci s vybraným volným statistickým nástrojem na měření využívání elektronických informačních zdrojů a webových stránek	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

Autorizovaná osoba informuje, které doklady musí uchazeč předložit, aby zkouška proběhla v souladu s platnými právními předpisy.

Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO), o čemž bude autorizovanou osobou vyhotoven a uchazečem podepsán písemný záznam. Zdravotní způsobilost pro vykonání zkoušky není vyžadována.

Obhajoba případové studie je součástí zkoušky. Test je při ověřování nepřipustný.

Pro praktické předvedení a písemné ověření je nutné, aby měl uchazeč pro sebe k dispozici počítač zapojený v síti internet a dostupný textový editor. Dovednost práce s počítačem a orientace v síti internetu je jednou z prověřovaných obecných kompetencí.

Během zkoušky je prověřována i znalost odborné terminologie. Terminologie používaná při zadávání úkolů i jejich hodnocení musí být v souladu s aktuální terminologií tak, jak ji uvádí Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) vytvářená Národní knihovnou České republiky.

V oblasti knihovnických a informačních služeb a provozu je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální znění platných legislativních norem, zejména:

Občanský zákoník, č. 89/2012 Sb.

Trestní zákoník, č. 40/2009 Sb.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) včetně věcně příslušných vyhlášek v platném znění

Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického textu a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

Praktické předvedení může mít písemnou formu nebo formu praktického předvedení určité činnosti. V případě předvádění určité činnosti uchazeč činnost provádí a zároveň komentuje a zdůvodňuje postup práce. Všechny úkoly, které jsou ověřovány formou praktického předvedení, simulují reálnou činnost v práci samostatného knihovníka správce digitální knihovny. Pro praktické předvedení zajistí autorizovaná osoba příslušné dokumenty a materiální pomůcky, aby uchazeč pracoval s konkrétními reálnými příklady.

Každé praktické předvedení má v Pokynech k realizaci zkoušky přiděleno bodové ohodnocení z něhož autorizovaná osoba přidělí až 50 % bodů za průběh práce, rychlost a přesnost pracovních postupů. Zbýlých až 50 % bodů připadá na výsledek. Pro jedno ověření se body sčítají.

U kritérií, která jsou ověřována ústním nebo písemným ověřením, se hodnotí věcná správnost výsledků, obsah textu a úroveň vyjadřování. Maximální bodové hodnocení každého kritéria je součástí Pokynů k realizaci zkoušky.

Kritérium je splněno, pokud uchazeč dosáhne alespoň 50% bodů.

U ověření praktickým předvedením je v záznam o průběhu a výsledku zkoušky rozepsáno bodové hodnocení podle dílčích kritérií, u ústního nebo písemného ověření je uveden celkový počet bodů. Veškeré písemné podklady a přípravy uchazeče budou autorizovanou osobou archivovány po dobu 1 roku.

KONCIPOVÁNÍ OBSAHU DIGITÁLNÍ KNIHOVNY

Pro ověření kompetence *Koncipování obsahu digitální knihovny* připraví autorizovaná osoba profily 5 modelových knihoven, z nichž 1 zadá pro ověření kritéria a) v termínu do 14 dnů před stanovenou zkouškou. Kritérium a) bude ověřeno formou případové studie, kterou zpracuje uchazeč na zadané téma v rozsahu 1–2 normostrany (A4) a odevzdá 2 dny před stanoveným termínem zkoušky. Uchazeč zpracuje návrh obsahu digitální knihovny z hlediska druhu a formy dokumentů a případných dalších vhodných hledisek (obsahové, jazykové, geografické), který bude prezentovat v den zkoušky formou patnáctiminutové prezentace. Návrh musí být zpracován v souladu s aktuálním zněním autorského zákona pro oblast pořizování a zpřístupňování digitálních kopií.

ORGANIZACE DIGITÁLNÍHO ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTŮ

Pro ověření kompetence *Organizace digitálního zpracování dokumentů* v kritériu a) uchazeč stručně popíše jednotlivé fáze procesu digitalizace (příprava, skenování, OCR, popis metadaty, zpřístupňování, dlouhodobá ochrana). K ověření kritérií b), c), d) připraví autorizovaná osoba 20 titulních listů monografických děl a 20 titulních listů pokračujících děl,

díla musí být vydána na území ČR a v českém jazyce, pro zkoušku bude vybráno k ověření kritéria b) 1 monografické a 1 pokračující dílo, pro ověření kritéria c) jedno pokračující dílo, pro ověření kritéria d) jedno monografické nebo pokračující dílo.

OVĚŘENÍ KOMPETENCE OVLÁDÁNÍ AUTOMATIZOVANÉHO KNIHOVNÍHO SYSTÉMU

Pro ověření kompetence *Ovládání automatizovaného knihovního systému* je nutné, aby autorizovaná osoba byla obeznámena s tím, že všechny automatizované systémy pracují na principu modulárního propojení a pokrývají agendy provozu knihovny. Obecné popsání může být vztaženo ke konkrétnímu automatizovanému knihovnímu systému. V rámci kompetence uchazeč prokazuje znalost agend, které lze pokrýt automatizovaným provozem. Dále uchazeč prokazuje (kritérium b) povědomí o tom, že kromě zabezpečení provozu jsou v automatizovaném knihovním systému dostupná data o provozu knihovny, např. kvantitativní ukazatele o počtu a typu dokumentů, uživatelů, výpůjček a jaké možnosti pro organizaci práce v knihovně tato data poskytují. Pro ověření kompetence nejsou nutné žádné speciální pomůcky kromě psacích potřeb.

OVĚŘENÍ KOMPETENCE VYHLEDÁVÁNÍ BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH INFORMACÍ A JEJICH OVĚŘOVÁNÍ

Pro ověření kompetence *Vyhledávání bibliografických a faktografických informací a jejich ověřování* je nutné připravit 100 kopií titulních listů českých monografií a pokračujících děl vydaných v různých obdobích 19., 20. a 21. stol. v této struktuře:

70 % monografických zdrojů

30 % pokračující zdrojů

Z hlediska chronologického se musí jednat o titulní listy dokumentů

10 % dokumentů vydávaných v letech 1850–1900

10 % dokumentů vydávaných v letech 1901–1950

20 % dokumentů vydávaných v letech 1951–2010

60 % dokumentů vydaných 2010 – a novějších

Pro zkoušku musí být každé chronologické hledisko zastoupeno nejméně jedním titulním listem.

Uchazeč není předem informován o tom, jaké konkrétní dokumenty budou vybrány. Jednotlivé dokumenty je možné využít opakovaně v různých okruzích otázek. Seznam dokumentů využitelných pro ověření konkrétního kritéria je součástí přípravy zkoušky. Tam, kde jsou tyto dokumenty při zkoušení využity, je u části zkoušky uvedeno i kolik dokumentů má být k ověření kompetence předloženo.

Při ověření kritéria d) Vyhledávání digitalizovaných děl v digitálních knihovnách je uchazeči dostupný jeden titulní list monografického díla vydaného na území České republiky a v českém jazyce. Uchazeč prokazuje v rámci tohoto ověření orientaci v digitálních knihovnách budovaných českými institucemi.

OVĚŘENÍ KOMPETENCE DIGITÁLNÍ ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTŮ

Pro ověření kompetence *Digitální zpracování dokumentů* u kritéria b) popíše uchazeč průběh digitalizace a vysvětlí základní pojmy z oblasti skenování: rozlišení, barevná hloubka, výstupní grafické formáty; ověření kritéria c) bude zaměřeno na zpřístupňování digitalizovaných dokumentů v souvislosti s autorskými právy.

OVĚŘENÍ KOMPETENCE ORIENTACE VE SPECIALIZOVANÝCH ELEKTRONICKÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJÍCH

Pro ověření kompetence *Orientace ve specializovaných elektronických informačních zdrojích*, kritéria a) a b), připraví autorizovaná osoba seznam webových adres portálů z prostředí veřejného internetu a národních elektronických informačních zdrojů, které mohou být předmětem zkoušky. Z tohoto seznamu budou pro účely zkoušky vybrány pro kritérium a) jeden zdroj a pro kritérium b) tři zdroje. Pro ověření kritéria c) vyhledává uchazeč ve fondech zahraničních knihoven. Autorizovaná osoba připraví seznam 50 dokumentů, u nichž uvede klíčové údaje: jméno autora, název knihy, část názvu knihy, ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy). Při ověřování kritéria je nutné zadat dva různé typy klíčových údajů směřujících ke dvěma různým monografiím. Výběr příkladů se musí pohybovat v rámci aktuální knižní produkce vydané nejdéle 20 let zpětně, pro účely zkoušky budou vybrány 3 dokumenty.

OVĚŘENÍ KOMPETENCE VYTVOŘENÍ DATABÁZÍ DIGITÁLNÍCH DAT

Pro ověření kompetence *Vytváření databází digitálních dat* v kritériu a) popíše uchazeč zabezpečení přístupu k libovolné databázi procesem autentizace, jeho princip a význam. Pro ověření kritéria b) uchazeč vysvětlí na obecném modulu strukturu databáze digitálních dat a vazby mezi jednotlivými prvky databáze. Pro ověření kritéria c) uchazeč stručně popíše funkci jednotlivých typů metadat – popisných, technických, administrativních, strukturálních. Ověření kritéria e) bude zaměřeno na systémy provozované v ČR. K ověření kritéria f) popíše uchazeč některý z volně dostupných nástrojů na měření statistických dat.

Hodnocení

KONCIPOVÁNÍ OBSAHU DIGITÁLNÍ KNIHOVNY

2x ústní ověření po 100 bodech, celkem 200 bodů

1x praktické předvedení 100 bodů

Celkem 300 bodů

ORGANIZACE DIGITÁLNÍHO ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTŮ

3x praktické předvedení po 100 bodech, celkem 300 bodů

2x ústní ověření po 100 bodech, celkem 200 bodů

Celkem 500 bodů

OVLÁDÁNÍ AUTOMATIZOVANÉHO KNIHOVNÍHO SYSTÉMU

2x ústní ověření, 100 bodů

Celkem 200 bodů

VYHLEDÁVÁNÍ BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH INFORMACÍ A JEJICH OVĚŘOVÁNÍ

5x praktické předvedení po 100 bodech

Celkem 500 bodů

DIGITÁLNÍ ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTŮ

3x ústní ověření po 100 bodech

Celkem 300 bodů

ORIENTACE VE SPECIALIZOVANÝCH ELEKTRONICKÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJÍCH

1x praktické předvedení a ústní ověření, 100 bodů

1x praktické předvedení po 100 bodech

1x ústní ověření, 100 bodů

Celkem 300 bodů

VYTVÁŘENÍ DATABÁZÍ DIGITÁLNÍCH DAT

1x písemné ověření, 100 bodů

5x ústní ověření po 100 bodech, celkem 500 bodů

Celkem 600 bodů

Celkově může uchazeč získat 2 700 bodů. Pro úspěšné splnění zkoušky je potřeba dosáhnout alespoň 75% úspěšnosti, tj. 2 025 bodů.

Výsledné hodnocení

Zkoušející hodnotí uchazeče zvlášť pro každou kompetenci a výsledek zapisuje do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Výsledné hodnocení pro danou kompetenci musí znít „splnil“ nebo „nesplnil“ v závislosti na stanovení závaznosti, resp. nezávaznosti jednotlivých kritérií u každé kompetence. Výsledné hodnocení zkoušky zní buď „vyhověl“, pokud uchazeč splnil všechny kompetence, nebo „nevyhověl“, pokud uchazeč některou kompetenci nesplnil. Při hodnocení „nevyhověl“ uvádí zkoušející vždy zdůvodnění, které uchazeč svým podpisem bere na vědomí.

Počet zkoušejících

Zkouška probíhá před zkušební komisí složenou ze 2 členů, kteří jsou autorizovanými fyzickými osobami s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci nebo autorizovanými zástupci autorizované podnikající fyzické nebo právnické osoby s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci.

Požadavky na odbornou způsobilost autorizované osoby, resp. autorizovaného zástupce autorizované osoby

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby musí splňovat alespoň jednu z následujících variant požadavků:

- a) Vysokoškolské vzdělání v oboru informační studia a knihovnictví a alespoň 5 let prokázané odborné praxe v oblasti správy digitální knihovny plus lektorská praxe v oblasti digitalizace v rozsahu minimálně 5 kurzů či 20 odlektorovaných hodin. Bude doloženo potvrzením od instituce, pro kterou kurz lektoroval (musí být uvedeno téma a rozsah kurzu).
- b) Vysokoškolské vzdělání a rekvalifikační knihovnický kurz akreditovaný MŠMT ČR a alespoň 5 let prokázané odborné praxe v oblasti správy digitální knihovny plus lektorská praxe v oblasti digitalizace v rozsahu minimálně 5 kurzů či 20 odlektorovaných hodin. Bude doloženo potvrzením od instituce, pro kterou kurz lektoroval (musí být uvedeno téma a rozsah kurzu).
- c) Pedagog vyšší odborné nebo vysoké školy v oboru informační služby, informační studia a knihovnictví se specializací digitalizace fondů a 5 let pedagogické praxe.

Další požadavky:

- Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, která nemá odbornou kvalifikaci pedagogického pracovníka podle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nebo nemá odbornou kvalifikaci podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, nebo praxi v oblasti vzdělávání dospělých (včetně praxe z oblasti zkoušení), nebo nemá osvědčení o profesní kvalifikaci 75-001-T Lektor/lektorka dalšího vzdělávání, může být absolventem přípravy zaměřené zejména na praktickou aplikaci části první, hlavy III a IV zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) ve znění pozdějších předpisů, a přípravy zaměřené na vzdělávání a hodnocení dospělých s důrazem na psychologické aspekty zkoušení dospělých v rozsahu minimálně 12 hodin.
- Autorizovaná osoba musí být schopna organizačně zajistit zkušební proces včetně vyhodnocení na PC a vydání jednotného osvědčení (stačí doložit čestným prohlášením).

Žadatel o udělení autorizace prokazuje splnění požadavků na odbornou způsobilost předložením dokladu nebo souboru dokladů o získání odborné způsobilosti autorizujícímu orgánu nebo jiným postupem stanoveným autorizujícím orgánem.

Žádost o autorizaci naleznete na stránkách autorizujícího orgánu: Ministerstvo kultury ČR, www.mkcr.cz

Nezbytné materiální a technické předpoklady pro provedení zkoušky

Místnost pro písemnou a praktickou část zkoušky v místě dostupném běžně veřejnou dopravou. Uchazeč bude mít k dispozici PC s běžným textovým a tabulkovým editorem a neomezeným přístupem do internetu pro přípravu, praktické předvedení a písemné ověření. Počítač pro zkoušku s monitorem min. 17", klávesnice a myš.

Autorizovaná osoba připraví seznam relevantních témat (viz sestavy u jednotlivých kompetencí) pro zpracování případových studií pro praktická předvedení.

Dále budou ze strany akreditované osoby zajištěny pro každého uchazeče podklady (dokumenty, kopie titulních listů a článků, bibliografické záznamy, publikační profily, seznamy děl, webových adres portálů, automatizovaných knihovních systémů, apod. v sestavách výše uvedených u jednotlivých kompetencí) potřebné k ověření kompetence formou praktického předvedení, psací potřeby a papír.

Pro každou zkoušku musí být k dispozici seznam dokumentů (viz sestavy u jednotlivých kompetencí), které jsou pro ověřování potřebné, a seznam dokumentů, které byly vybrány pro zkoušku.

K žádosti o udělení autorizace žadatel přiloží seznam svého materiálně-technického vybavení dokládající soulad s požadavky uvedenými v hodnoticím standardu pro účely zkoušky. Pokud žadatel bude při zkouškách využívat materiálně-technické vybavení jiného subjektu, přiloží k žádosti o udělení nebo prodloužení platnosti autorizace smlouvu (popřípadě smlouvy) umožňující jeho užívání po dobu platnosti autorizace.

Doba přípravy na zkoušku

Uchazeč má nárok na celkovou dobu přípravy na zkoušku v trvání 20 minut. Do doby přípravy na zkoušku se nezapočítává doba na seznámení uchazeče s pracovištěm a s požadavky BOZP a PO.

Doba pro vykonání zkoušky

Celková doba trvání vlastní zkoušky jednoho uchazeče (bez času na přestávky a na přípravu) je 3,5 až 4,5 hodiny (hodinou se rozumí 60 minut). Zkouška může být rozložena do více dnů.

Autoři standardu

Autoři hodnotícího standardu

Hodnotící standard profesní kvalifikace připravila SR pro kulturu, ustavená a licencovaná pro tuto činnost HK ČR a SP ČR.

Na tvorbě se dále podílely subjekty zastoupené v pracovní skupině:

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP)

Národní knihovna ČR

Národní technická knihovna

Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Městská knihovna Kutná Hora

Knihovna Kroměřížska

Univerzitní knihovna Západočeské univerzity v Plzni

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích